

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2016

Martin Czeller

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

AUTORSKÁ KNIHA

Porto

Martin Czeller

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu

Študijný program Design

Študijný obor Ilustrácia a grafický design

Špecializácia Grafický design

Diplomová práca

AUTORSKÁ KNIHA

Porto

Martin Czeller

Vedúci práce: doc. MgA. Kristýna Fišerová
Katedra designu
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeskej univerzity v Plzni

Plzeň 2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Mgr. art. Martin CZELLER**
Osobní číslo: **D13N0046P**
Studijní program: **N8208 Design**
Studijní obor: **Ilustrace a grafický design, specializace Grafický design**
Název tématu: **AUTORSKÁ KNIHA**
Zadávací katedra: **Katedra designu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Minimální rozsah prací

Počet: 3 ks knih

Formát: A5-B1, min. 32 stran

Popis realizace: Knižní projekt založený na autorském zpracování vlastního zvoleného tématu.

Výstup: Finální zpracování v podobě funkční makety knihy.

Průběžné plnění úkolů dle pokynů vedoucího práce (a příp. konzultanta, je-li stanoven) a pravidelné konzultace do termínu odevzdání práce 1x týdně v rámci semináře ke kvalifikační práci.

Postup realizace:

- 1) září - Teoretická část práce: (bod 1. 3. uvědomit si, kdo jsem, odkud přicházím, kam směřuji dříve, nežli začnu pracovat). Z toho vyplývá výběr tématu a cíl práce.
Praktická práce sběr materiálů a průběžné intenzivní studium zdrojů.
 - 2) říjen - Předložení řady skic a variant řešení.
 - 3) listopad, prosinec - Varianty pracovní verze, volba nejvhodnější varianty, průběžná práce na praktické části závěrečné práce.
 - 4) leden, únor - Předložení adekvátně rozpracované praktické části závěrečné práce, předložení rozpracované teoretické části závěrečné práce v souladu s doporučenou osnovou (pro udělení zápočtu).
 - 5) březen - Realizace výsledného projektu, předložení pracovní verze kompletní teoretické práce.
 - 6) duben - Finalizace a odevzdání: (finalizace projektu, dokončení teoretické i praktické části práce, příprava prezentace, odevzdání obou částí práce pro udělení zápočtu).
- Obhajoba
červen - Obhajoba + ve stanoveném ateliéru prezentace kvalifikační práce na CD/DVD (v podobě pro tisk)

Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování DP**
Rozsah teoretické části: **min. 15 normostran textu**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

KOLESÁR, Zdeno. *Kapitoly z dějin designu.* Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová, 2004. ISBN 80-86863-03-4.
HELLER, Jan. *Obalový design.* Bratislava: Slovart, 2009. ISBN 978-80-7391-191-1.
TIMOTHY, Samara. *Grafický design.* Bratislava: Slovart, 2008. ISBN 978-80-7391-030-3.
KOLESÁR, Zdeno. *Kapitoly z dějin grafického dizajnu.* Bratislava: Slovenské centrum dizajnu, 2006. ISBN 80-968658-5-4.
FIELL, Charlotte, FIELL, Peter. *Graphic Design Now.* Singapore: Taschen, 2005. ISBN 978-3-8228-4778-7.
BHASKARANOVÁ, Lakshmi. *Design publikací.* Praha: Slovart, 2007. ISBN 978-80-7209-993-1.
FIELL, Charlotte, FIELL, Peter. *Contemporary Graphic Design.* Singapore: Taschen, 2007. ISBN 978-3-8365-2136-9.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. MgA. Kristýna Fišerová**
Katedra designu

Datum zadání diplomové práce: **31. května 2015**
Termín odevzdání diplomové práce: **29. dubna 2016**

Doc. akad. mal. Josef Mištera
děkan

Doc. akad. mal. František Steker
vedoucí katedry

V Plzni dne 14. září 2015

Prehlasujem, že som prácu spracoval samostatne a použil len uvedené knižné a internetové zdroje.

Plzeň, apríl 2016

.....

Podpis autora

Obsah

1. Úvod	6
1. 1. Moje doterajšie dielo v kontexte grafického dizajnu	6
1. 2. Téma a dôvod jej voľby	7
1. 3. Cieľ práce	8
2. Hlavná stať	9
2. 1. Proces prípravy	9
2. 1. 1. Okolnosti vzniku	9
2. 1. 2. Rešerš	9
2. 2. Proces tvorby	13
2. 2. 1. Autorský text	13
2. 2. 2. Obrazová časť knihy	13
2. 2. 3. Formát	14
2. 2. 4. Typografia	15
2. 2. 5. Obálka	16
2. 2. 6. Sprievodný materiál	16
2. 3. Technologická špecifikácia	17
2. 3. 1. Xerox	17
2. 3. 2. Risograf	17
2. 3. 3. Väzba	17
2. 4. Popis diela	18
2. 4. 1. Autorská kniha	18
2. 4. 2. Pohľadnicová knižka	19
2. 4. 3. Prezentácia	19
3. Záver	20
3. 1. Prínos práce pre odbor grafického dizajnu	20
3. 2. Zhodnotenie vlastného diela	21
3. 3. Zoznam použitých zdrojov	22
3. 3. 1. Knižná a periodická literatúra	22
3. 3. 2. Internetové zdroje	22
3. 4. Resumé	23
3. 5. Zoznam príloh	24
4. Obrazová časť	25

1. Úvod

1.1. Moje doterajšie dielo v kontexte grafického dizajnu

Počas svojho doterajšieho štúdia som mal možnosť pracovať pod vedením rôznych pedagógov. Preto som sa stretol s odlišnými prístupmi či presahmi aj mimo obor samotného grafického dizajnu, ktorý je vo všeobecnosti hlavným zameraním mojej tvorby. Akademické prostredie považujem za ideálnu možnosť pre experiment a rozvoj vlastného vizuálneho jazyka, kedy chybovosť je prípustným, respektíve až nápomocným prvkom celkového procesu. V priebehu svojho štúdia som sa vždy snažil využiť možnosti a nové skúsenosti a aplikovať ich do aktuálneho kontextu svojho diela. Hoci sa mi to vždy nepodarilo, uvedomil som si, ako dôležitý je už výber samotnej témy a spôsob, ako k nej pristúpim, aby som mohol naplniť cieľ svojej práce.

Doposiaľ som sa zameriaval hlavne na printový grafický dizajn, postupne som si však našiel cestu aj k tradičnejším formám jeho realizácie, ktoré považujem celkovo za autentickéjšie vzhľadom na súčasný svet digitálnych technológií, ktoré ponúkajú dizajnérom takmer neobmedzené možnosti a efektivitu.

Na druhú stranu, často sa z nich vytráca hmatateľná forma výstupu, alebo je minimálne prispôbená masovosti jej realizácie. Preto je pre mňa v tomto kontexte dôležité dokázať využiť prostriedky ako sieťotlač, analógovú fotografiu alebo risograf a byť schopný ich využitia v správnej miere a kombinácii pre výsledok práce. V procese tak môžu vznikať dokonalo premyslené, ale aj prekvapivo náhodné výstupy, ktoré s kombináciou moderných a tradičných prístupov dokážu oživovať samotné médium printového grafického dizajnu ako takého.

1. 2. Téma a dôvod jej voľby

Ako tému svojej diplomovej práce som si zvolil vypracovanie autorskej knihy. V problematike samotnej autorskej knihy je možné využiť veľkorysú škálu možností, od tradičnej formy, konceptuálneho spracovania a rôznych druhov experimentu, až po knihy fungujúce sčasti alebo výhradne ako umelecký objekt.

Vzhľadom na to, že som predchádzajúci semester strávil na študijnej stáži v Portugalsku, konkrétny námet samovoľne vyplynul z tejto skúsenosti. Moja fascinácia portugalskou kultúrou, prostredím, či ľuďmi tak mohla nadobudnúť hmotný charakter, ktorý prezentuje môj osobný retrospektívny denník. Zároveň môže byť čiastočne cestopisom, turistickým sprievodcom, záznamom súčasnej vizuálnej kultúry, alebo len jednoducho inšpiráciou pre kohokoľvek so záujmom cestovať a spoznávať nové miesta, a to nielen z turistickej perspektívy.

Z formálneho hľadiska mi táto koncepcia ponúkla dostatočnú voľnosť v samotnom prevedení. Nemusel som sa preto výhradne držať všetkých pravidiel, ale využívať ich v potrebnej miere v kombinácii s experimentom, prípadne otestovať hranice grafickej podoby knižného diela. Zároveň mi zvolený formát osobného cestopisu umožnil cielavedome pracovať na ucelenom projekte, ktorý má pre mňa osobný význam s víziou hľadania spôsobu, ako ho môžem pretlmočiť náhodnému čitateľovi dostatočne zaujímavou formou.

1. 3. Cieľ práce

Mojim cieľom bolo vytvoriť knihu v tradičnom slova zmysle, ktorá však bude graficky aj obsahovo originálnym dielom. Formát, v ktorom môžem neobmedzene pracovať so svojim subjektívnym pohľadom a vytvoriť tak knihu – artefakt. Zároveň je mojim cieľom, aby kniha plnohodnotne fungovala aj z objektívneho hľadiska, pre potencionálneho čitateľa. Taktiež chcem autenticky podať a zachytiť svoju výpoveď, sústreďujúc sa predovšetkým na mesto Porto, v ktorom som strávil väčšinu svojej stáže.

V priebehu tohto päť mesačného štúdia som mal priestor zvoľniť tempo svojej práce, čo mi pomohlo k lepšiemu nadhľadu a možnostiam odlišného prístupu k vlastnej tvorbe. Naproti relatívnej prísnosti grafického dizajnu som začal, v rámci vytvorenia vlastného vizuálneho jazyka, využívať výrazové prostriedky voľnej tvorby (kresby, koláže). Vďaka tomu som mohol rozšíriť svoj obzor aj pre následné práce a pristupovať k nim s omnoho otvorenejšou myslou.

Prostriedky charakteristické pre voľné umenie som sa snažil aplikovať aj vo svojej diplomovej práci. Využil som teda zozbieraný materiál, či už vo forme analógových fotografií, fotografií z telefónu, náhodných letákov, plagátov a brožúr z miest, v ktorých som sa pohyboval. Následne som koncepčne spojil prvky grafickej úpravy a obálky knihy s reálnymi momentami môjho pobytu v Porte.

2. Hlavná stať

2. 1. Proces prípravy

2. 1. 1. Okolnosti vzniku

Už pred tým, ako som si vytýčil konkrétnu tému knihy, začal som zaznamenávať miesta s osobitou atmosférou alebo vizualitou, ktoré som postupne spoznával a nachádzal. Vzniklo tak niekoľko rovín záznamu zahŕňajúceho už spomenuté fotografie a letáky či kresby a koláže, ktoré som plánoval využiť. Vo výslednej koncepcii som nakoniec vzhľadom na prílišnú vizuálnu rôznorodosť tieto koláže a kresby do knihy nezačlenil, zohrali však dôležitú časť procesu tvorby a celkovo prispeli k finálnej vizualite diela.

V priebehu príprav som sa snažil identifikovať konkrétnu kategóriu, do ktorej by táto kniha zapadla, ktoré z jej aspektov by som mal podporiť, ktoré utlmiť a akým spôsobom narábať s nahromadeným materiálom. V rámci rešerše som sa zameral na rôzne druhy cestovných sprievodcov, prípadne cestopisov alebo fotografických autorských kníh, s prihliadnutím na úroveň ich grafického spracovania.

2. 1. 2. Rešerš

Vychádzajúc zo základnej charakteristiky, cestovný alebo turistický sprievodca je publikácia, ktorá popisuje danú oblasť a zaujímavé miesta. Doporučuje trasy, je často spojená s mapou, alebo sa spoločne s ňou používa. V súčasnosti už často existuje aj vo forme webovej stránky, alebo mobilnej aplikácie. Sprievodca poskytuje detailné informácie o ubytovaní, reštauráciach, doprave, či kultúrnych a voľnočasových aktivitách. V niektorých prípadoch je zároveň konkrétne zameraný na určitý druh životného štýlu, či spôsobu cestovania.¹

¹ Upravené, zdroj: Guide book - Wikipedia, the free encyclopedia [online] 2015-7---[cit. 2016-4-20]. Dostupné z WWW: https://en.wikipedia.org/wiki/Guide_book

V nedávnej dobe nastal trend subjektívnejšieho prístupu, kedy autor, vybraní miestni obyvatelia, či osobnosti odporúčajú dané lokality z hľadiska ich vlastnej perspektívy. Zaujímavou je pre mňa séria *38 Hours* (viď príloha č. 1) z miest ako New York, Paríž, Miláno, Viedeň, Berlín alebo Londýn, ktorá prostredníctvom rozhovorov s miestnymi bloggermi, žurnalistami a fotografmi prezentuje ich zážitky a skúsenosti z často neobvyklých, pre turistov skrytých miest.²

Sám som spolupracoval na vytvorení pražského polaroidového sprievodcu *Spud* (viď príloha č. 2). Projekt aplikoval tento prístup spojením dokumentácie jednotlivých miest pomocou polaroidov, autorským letteringom pre nápisy a kreslenou mapou. Tým vznikol originálny exemplár vo svete knižných sprievodcov. Táto skúsenosť mi dopomohla ku konkrétnejšiemu definovaniu vlastnej vízie, a tiež identifikovaniu sa s prvkami sprievodcu, s ktorými narábam vo vlastnej knihe.

Koncepčne tradičnejšia, ale o to známejšia, je séria sprievodcov *Wallpaper* (viď príloha č. 3) z britského vydavateľstva *Phaidon*, ktorá je typická svojím minimalistickým prebalom. Ten je pre konkrétne mestá spracovaný vždy v odlišnej farbe. Vo výsledku tak vytvára kompaktnú rôznorodosť celej série. Spoluzakladateľ časopisu *Wallpaper* Tyler Brûlé, taktiež následne založil magazín *Monocle*³, pod ktorým vychádza ďalšia rada cestovných sprievodcov (viď príloha č. 4). Tá s časopisom zdieľa jednotné grafické prvky, prispôbené menšiemu formátu.

Ich objektívnosť a informačná presnosť z hľadiska sprievodcu ako takého – presné adresy, otváracie hodiny, mapy, tipy na najznámejšie turistické miesta v okolí, vo svojej knihe zámerne vynechávam. Prostredníctvom využitia tohto postupu chcem poukázať na autenticitu okolností procesu náhodného nachádzania, zžitia sa s domácou kultúrnou scénou.

2 Upravené, zdroj: 38 Hours Travel Guide – Another Country [online] 2016-3---[cit. 2016-4-15]. Dostupné z WWW: <https://www.anothercountry.com/products/38-hours-guide>

3 Upravené, zdroj: Monocle (media company) - Wikipedia, the free encyclopedia [online] 2016-3---[cit. 2016-4-20]. Dostupné z WWW: [https://en.wikipedia.org/wiki/Monocle_\(media_company\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Monocle_(media_company))

Taktiež je pre mňa dôležitý spôsob, akým dokážem určité skutočnosti vyjadriť aplikovaním len minimálnych orientačných prvkov, ktoré už dnes v praxi nájde každý online, v tlačenej podobe sa stávajú stále menej potrebné. Vytváranie tradičnejšej formy sprievodcu by bolo vo výsledku kontraproduktívne, keďže základných turistických sprievodcov pre väčšie mestá existuje nespočetné množstvo.

Pozoruhodným projektom, ktorý sa o niečo viac približuje aj mojej vlastnej koncepcii, ale vychádza z odlišných súvislostí, je *Cee Cee Berlin* (viď príloha č. 5). Ako pôvodne internetový *newsletter* pre priateľov, ho založili Sven Hausherr a Nina Trippel. V súčasnosti je to však jedno z najčítanejších médií o neustále sa meniacom urbanizme a kultúrnej scéne Berlína. Pracujúc s tímom fotografov a ďalších kreatívcov ho tak v roku 2014 vydali v knižnej podobe. Vydanie doplnili výberom tých najzaujímavejších miest, ktorými autori odkrývajú svoj subjektívny pohľad na časť berlínskej kultúry. Tá môže byť v niektorých prípadoch skrytá dokonca aj miestnym obyvateľom.⁴ Vďaka okolnostiam vzniku tohto projektu a značnej popularite už v jeho online podobe sa tak môže práca na jednotlivých častiach publikácie rozložiť medzi viacero ľudí, čo má jednoznačnú výhodu minimálne v efektívite jej vytvárania.

Vychádzal som taktiež z formátu cestopisov a kníh o cestovaní, prípadne autorských fotografických publikácií zameraných na konkrétne miesto alebo oblasť. Cestopis, ktorý sa definuje ako literárne dielo opisujúce dojmy a príbehy z ciest, či už skutočné alebo vymyslené, môže mať charakter umeleckej, publicistickej a dokumentárnej literatúry. Autor v ňom spravidla opisuje svoje zážitky, stvárňuje pohľad na cudzie krajiny a osobitosti, ktoré chce vyzdvihnúť. Cestopisná literatúra tak významne poučča čitateľa a ponúka mu aj poznanie, ktoré sám pri svojich cestách nepostrehne alebo nevníma.⁵ Keďže sám nie som ani spisovateľom, ani profesionálnym fotografom, chcel som zvoliť cestu, v ktorej môžem spojiť prvky spomenutých žánrov do fungujúceho celku tak, aby som všetky jeho súčasti dokázal plnohodnotne vytvoriť sám, ale stále mali dostatočnú úroveň prevedenia v každom ohľade.

4 HAUSHERR, Sven. – TRIPPEL, Nina. *Cee Cee Berlin*. Berlin: Gestalten, 2014. ISBN 978-3-95476-069-5.

5 Upravené, zdroj: Cestopis - Wikipédia [online] 2013-3---[cit. 2016-4-15]. Dostupné z WWW: <https://sk.wikipedia.org/wiki/Cestopis>

Inšpiratívnou pre mňa bola taktiež kniha *Off the Road* (viď príloha č. 6), ktorá popisuje životný štýl a zážitky cestovateľov, ktorí majú svoje domovy na kolesách. Publikácia dokumentuje život v dopravných prostriedkoch, ktoré sú zároveň príbytkom. V spojení s fotografiami, ktoré zhmotňujú pocit slobody a voľnosti, vytvára autentický celok.

Odhladnuc od samotného žánru, vynára sa otázka pozície autorskej knihy v súvislosti s jej publikovaním. Množstvo z nich vzniká bez čísla ISBN⁶, čiže medzinárodného štandardného čísla knihy, ktoré ju presne identifikuje kdekoľvek vo svete. Kniha môže byť stále oficiálne vydaná i bez tohto čísla, je však nemožné distribuovať ju v rámci medzinárodných sietí kníhkupectiev. Násť spôsob, akým sa dielo na knižný trh dostane, tak zostáva na samotnom autorovi. To môže byť pre začínajúceho dizajnéra často finančne i časovo náročné.⁷

Fenoménom tohto typu knihy sa zaoberá konceptuálny umelec Bernhard Cella, ktorý s nimi prevádzkuje malé kníhkupectvo *Salon für Kunstbuch* vo Viedni. Vystavuje tu výber autorských kníh bez ISBN z celého sveta. Nezostal však len pri kníhkupectve, ale organizuje v ňom aj množstvo výstav a udalostí, na ktorých pracuje s médium knihy ako objektom. V rámci koncepcie jednotlivých expozícií tým z tohto miesta vytvára neustále sa meniaci živý organizmus. V roku 2015 vydal publikáciu *NO-ISBN* (viď príloha č. 7), ktorá mapuje ideu *self-publishingu* od jej historických koreňov až po súčasnosť, zároveň Cella vysvetľuje svoj osobný prístup a motívy založenia kníhkupectva.

Jednoznačným prínosom je v súčasnosti aj celkový trend vzniku menších dizajnových kníhkupectiev v takmer všetkých metropolách, ktoré dávajú priestor autorovi ako individuálnemu jedincovi. Značne tak zjednodušujú proces publikovania autorských kníh, čoho pražským príkladom je vydavateľstvo a kníhkupectvo *Page Five*.

6 z anglického *International Standard Book Number*

7 CELLA, Bernhard. – FINDEISEN, Leo. – BLAHA, Agnes. Köln: Walther König, 2015. ISBN 978-3863358198.

2. 2. Proces tvorby

2. 2. 1. Autorský text

Po ujasnení si ucelenej koncepcie svojej autorskej knihy bolo potrebné vytorenie jej obsahu, ktorý funguje v niekoľkých rovinách. Prvým je samotný text, ktorý som sa rozhodol napísať v anglickom jazyku, čo samovoľne vzišlo z celkových okolností mojej študijnej stáže, keďže tých niekoľko mesiacov bola angličtina mojim prvým jazykom. Autenticitu všetkých miest a zážitkov, ktoré popisujem, by som tak nedokázal dostatočne zachovať už počas písania. Automaticky by sa pri prípadnom preklade do českého alebo slovenského jazyka čiastočne deformovala a filtrovala prežitá skutočnosť, ktorú som chcel zachovať v aktuálnom stave mysle a rozpoloženia.

Zároveň sa nesnažím o odborný text, ale skôr o spôsob neformálneho prerozprávania, ktoré je pre čitateľa nenáročné a oddychové, ale popritom nenudí a zaujme. Sekundárne je vo finále táto kniha vďaka angličtine, ako jednému z najrozšírenejších svetových jazykov, schopná fungovať aj medzinárodne. To považujem len za výhodu, prihliadnuc aj k samotnej téme cestovania.

2. 2. 2. Obrazová časť knihy

Ďalším plánom sú dve vrstvy fotografií. Čiernobiele analógové, vyfotené na kompaktný *Canon Prima 5*, pôvodne už zapadnutý starý rodinný fotoaparát, ktorý som začal využívať pri svojich cestách. Tým tento výstup nadobúda pre mňa ešte osobnejší význam. Svojou vizualitou klasickej fotografie s občasnými chybami na vyvolanom filme tak vytvárajú vizuálny celok s jednotnou atmosférou a formou prevedenia. V rámci layoutu knihy sú použité celostránkovo vertikálne, čím som chcel podporiť ich samostatnú integritu v publikácii, ktorá je orientovaná tradične na výšku. Sú vždy doplnené číslom stránky a označením zachyteného miesta.

Druhou vrstvou sú farebné fotografie vyhotovené mobilným telefónom, ktoré využívam ako doplňujúci materiál dokumentačného charakteru, prezentujúci zväčša náhodné momentky. Celkovo som preto ich umiestnenie v rámci grafického spracovania knihy chcel poňať spôsobom, ktorý podporí okolnosti vzniku v ich aplikácii. Vo výsledku som tak vytvoril niečo ako *Instagram* na papieri, kde jednotlivé fotky prezentujem len ako miniatúry s pridanými popiskami. Tie označujú zväčša miesto, o ktoré sa jedná. Zároveň sú tu vždy uvedené referencie na ďalšie stránky knihy, na ktorých sa môže čitateľ dozvedieť viac o danej lokalite.

Dôležitou súčasťou zozbieraných materiálov bol súbor rozmanitých letákov, brožúr a plagátov, ktoré som nachádzal na svojich obľúbených miestach a odkazovali na koncerty, predstavenia, festivaly, semináre alebo konferencie odohrávajúce sa v priamo v Porte, prípadne v okolitých portugalských mestách. Predstavovali škálu rozličných grafických prístupov aplikovaných v rámci rôznych tlačových technológií s využitím rôznorodých druhov papiera.

Bolo fascinujúce sledovať, koľko práce a prostriedkov bolo vložených do vytvorenia materiálov na často veľmi malé, jednorázové akcie. V rámci českého alebo slovenského prostredia nie je tento jav príliš častý. Mimo týchto menších prezentačných tlačovín, ktorých výber som umiestnil v rámci knihy vo forme skenov, som v uliciach Porta pravidelne nachádzal nové vylepené plagáty (viď príloha č. 8). Zväčša šlo o výtlačky absolútne nekomerčného charakteru, so silným a odvážnym vizuálnym prevedením, ktoré popisujem aj v knihe.

2. 2. 3. Formát

Pre celkový formát publikácie som zvolil rozmer štrnásť na osemnásť centimetrov. Urobil som tak preto, aby som na jednej strane mohol udržať potrebnú mieru čitateľnosti umiestnených materiálov, no zároveň zachoval jej jednoduchú transportovateľnosť, čím môže reálne slúžiť ako nápomocný sprievodca pri cestovaní do Portugalska. V priebehu vytvárania sadzobného obrazca knihy (viď príloha č. 9) som pre každú jeho spomínanú zložku (text, fotografie, skeny) vytvoril pravidlá ich umiestňovania tak, aby vytvorená štruktúra fungovala ako pravidelný systém, ktorý by zároveň nebol monotónny a prirodzene tvoril bezprostredný rytmus striedania obsahu.

2. 2. 4. Typografia

Z typografického hľadiska som použil dva druhy písma. Pre text to bol font *Kunda Book* (viď príloha č. 10), ktorého autorom je český typograf Vojtěch Říha. Písmo vychádza z estetiky a princípov humanistickej antikvy, ktorá je prevedená do modernej vizuality. Je charakteristické nižšou strednou výškou a význačným tieňovaním jednotlivých znakov.⁸

Je mi zrejmé, že v aplikovaní do rozsiahlejších blokov textu by táto skutočnosť čitateľnosť príliš neľahčovala, skôr naopak. V knihe preto používam len kratšie odstavce textov, ktoré sú navyše v rámci celej knihy prekladané obrazovým materiálom, čo tento potenciálny problém elimuje.

Pre popisky som následne aplikoval sans-serifové písmo *BC Falster Grotesk* (viď príloha č. 11), výtvor českého autora Jana Nováka. Novák v ňom narúša tradičnú líniu švajčiarskej konštrukcie písma a upravuje proporcie mínusiek prostredníctvom ich zlomu, čím oživuje súčasný prístup k tomuto druhu typografie.⁹

V prípade môjho použitia je už font na hranici svojej čitateľnosti, čo však bolo priamym zámerom. Odkazuje k formátu osobného denníka, v ktorom môžeme nachádzať poznámky písané autorovým charakteristickým rukopisom, často nečitateľné pre kohokoľvek iného. Táto myšlienka je tak aplikovaná v únosnej forme pre reálnu použiteľnosť v mojej knihe. Zároveň tento postup vnímam ako experiment hľadania hraníc, kam až môže autor v rámci knižnej typografie zájsť. Aká je hranica medzi jeho osobným, subjektívnym postojom a objektivitou výstupného celku, čo si môže voči čitateľovi dovoliť v koncepcii konkrétneho formátu?

8 Upravené, zdroj: Superior Type [online] 2015---[cit. 2016-4-17].
Dostupné z WWW: <http://beta.superiortype.com/fonts/kunda-book/>

9 Upravené, zdroj: About BC Falster Grotesk font family _ Briefcase Type Foundry [online] 2014---[cit. 2016-4-17].
Dostupné z WWW: <https://www.briefcasetype.com/fonts/bc-falster-grotesk/about>

2. 2. 5. Obálka

Pri tvorbe obálky som prešiel mnohými návrhmi a nápismi, aby jej spracovanie prezentovalo atmosféru celého diela, a zároveň bola vizuálne zaujímavá. Od zásadne minimalistických prevedení, farebných plôch, cez uplatnenie jednej alebo viacerých fotografií, som nakoniec dospel až k finálnej podobe. Tá vzišla z mojich typografických nápisov fixou. Nimi som si počas štúdia v Porte označoval zložky jednotlivých projektov, na ktorých som v škole pracoval. Za klišé by som to mohol s nadsádzkou označiť za pomyselné uzavretie celého kruhu vizuality tohto projektu a zároveň celej mojej skúsenosti.

2. 2. 6. Sprievodný materiál

Ako doplnujúci grafický materiál som uplatnil plagát formátu A3, ktorý slúži zároveň ako baliaci papier pre knihu. Je na ňom použitý rovnaký nápis v portugálštine ako na obálke – *NÃO FALO PORTUGUÊS*, ktorý v preklade znamená, že nehovorím portugalsky. Táto skutočnosť je bohužiaľ, i po mojom čase strávenom v tejto krajine, stále realitou. V prípade plagátu, však nápis v spojení s čiernobiou analógovou fotografiou posúvam do čiastočne abstraktnej formy so zachovaním spoločnej vizuality celkovej práce.

Zároveň som vytvoril sériu pohľadníc, ktoré koncepčne zapadajú do témy cestovania, a slúžia tak ako doplnok k mojej publikácii, opäť s využitím podobných grafických prvkov ako na plagáte. V autorskej knižke, vytvorenej súborom pohľadníc, som vychádzal zo svojich predošlých experimentov možností vytvorenia takéhoto druhu pohľadnicového súboru. Vo výsledku sú tak jednotlivé karty upevnené skobami a perforované vedľa väzby, aby boli v prípade použitia jednoducho vytrhnutelné. Aj potom však naďalej zostáva neporušená celková komplexita prevedenia, nedochádza k jeho rozpadávaniu, či poškodeniu.

2. 3. Technologická špecifikácia

2. 3. 1. Xerox

Z technologického hľadiska je v rámci realizácie knihy aplikovaných niekoľko prístupov. Na celý knižný blok bola použitá tlačiareň od firmy *Xerox*. Oproti obvyčajnej digitálnej tlači má výhodu menšieho lesku a zachovania súvislosti väčších farebných plôch. V ideálnom prípade by, vzhľadom na množstvo fotografií, bola vhodnejšia ofsetová tlač, ktorá je ekonomicky výhodnejšia až pri vysokom počte vyrobených kusov. *Xerox* sa tak stal ideálnou alternatívou pre dosiahnutie výsledného efektu. Pre zníženie lesklosti tlače som taktiež zvolil typ nehladeného papiera *Munken Lynx* v jeho rôznych gramážach. Nižších pre knižný blok a plagát, vyšších pre obálku a pohľadnice.

2. 3. 2. Risograf

Na potlač všetkých prvkov mimo knižného bloku je využitá technológia risografu. Je to digitálny vysokorýchlostný tlačiarsky systém vyrobený spoločnosťou *Riso Kagaku Corporation*. Na základe naskenovaného originálu sa vytvorí matrica, do ktorej sa pomocou termohlavy vypália dierky. Tie následne zodpovedajú žiadanému obrazu. Matrica sa vzápätí navinie na valec, z ktorého je cez už vypálené dierky vytlačaná farba. Rotačným pohybom valca, v kontakte s prechádzajúcim papierom, sa následne na papieri vytvára požadovaný obraz. Risografy majú obvykle vymeniteľné tlačové valce, ktoré umožňujú použitie viacerých základných farieb.¹⁰ V prípade mojej knihy je to farba čierna a zlatá.

2. 3. 3. Väzba

Knižný blok je k obálke pripevnený lepenou väzbou typu V2, ktorá je v súčasnosti jednou z najlacnejších a najjednoduchších foriem väzby na trhu. Zároveň už ale dosahuje vysokú kvalitu prevedenia a celá kniha si zachováva pevnosť aj pri jej vysokom opotrebovaní.

¹⁰ Upravené, zdroj: Risograf - Wikipédia [online] 2013-3---[cit. 2016-4-20]. Dostupné z WWW: <https://sk.wikipedia.org/wiki/Risograf>

2. 4. Popis diela

2. 4. 1. Autorská kniha

Autorská kniha *I was in Porto* (viď príloha č. 12) prezentuje okolnosti môjho študijného pobytu v meste Porto s následnými presahmi do niekoľkých ďalších portugalských miest. Dokumentuje miesta, v ktorých som sa pohyboval, ich kultúrnu stránku a vizuálitu. Text plynulo prechádza medzi jednotlivými tematickými celkami: od architektúry, oceánu, umeleckej scény, až po akademické prostredie, kultúrne udalosti, nočný život a portugalskú kuchyňu. Tieto celky sú vždy označené vertikálnymi popiskami po vonkajších stranách knihy, čím poskytujú základnú orientáciu v jej obsahu. Ten je členený na samotný text, fotografické záznamy a skeny zozbieraného materiálu s náležitými popisnými informáciami.

Text je vždy členený buď do hornej, alebo dolnej časti jednotlivých stránok. Jeho umiestnenie je spracované pre bezproblémovú čitateľnosť. Následne je k nemu podľa obsahu priradovaná obrazová zložka, vždy s textovým označením konkrétnej lokality, alebo skenu. Nezáchadzal som do detailných popisov adries, či ďalších konkretizujúcich informácií. Ponechal som len základné názvy miest, prípadne ulíc, v ktorých sa lokácie v danom meste nachádzajú, keďže mojím zámerom nebolo vytvorenie podrobného turistického sprievodcu. Zároveň sú všetky tieto informácie dostupné na internete, čo je omnoho rýchlejší a efektívnejší prostriedok, v porovnaní s vytváraním tlačенých máp. Taktiež si každý môže dohľadať len tie miesta, ktoré ho priamo zaujmú.

Fotografická časť pozostáva z vertikálne umiestňovaných čiernobielych fotografií a plnofarebných fotografií vytvorených pomocou mobilného telefónu, ktoré zapadajú do vlastnej roviny sadzobného obrazca s označením vždy na vnútornej časti stránky. Skeny zozbieraného materiálu sú potom následne umiestňované na stred gridu. Celková grafická úprava knihy je prispôbená k variabilnej kombinácii jej komponentov podľa konkrétnych okolností vzhľadom na obsah. Zároveň sú všetky texty a obrazové súčasti navzájom zarovnané na základný typografický obrazec. Doplňujúcou zložkou knihy je následne plagát (viď príloha č. 13), ktorý je jednoducho aplikovateľný ako baliaci papier (viď príloha č. 14).

2. 4. 2. Pohľadnicová knižka

Sprievodný materiál predstavuje ručne vyrobená pohľadnicová knižka (viď príloha č. 15), vždy s desiatimi kusmi pohľadníc, ktoré je vďaka perforácií možné podľa potreby bez poškodenia vytrhnúť. Vytvoril som niekoľko exemplárov, ktoré majú vždy náhodné výrezy z použitého grafického motívu fotografií a nápisu, čím sa každý kus stáva svojim originálnym vyhotovením. Na zadnú stranu je formou pečiatky označená časť na vypísanie údajov adresáta.

2. 4. 3. Prezentácia

Pri uvažovaní nad prezentáciou svojej práce a spôsobe jej inštalácie chcem poukázať nie len na výsledné dielo, ale aj na celý proces vytvárania jeho súčastí. Od konkrétnych výtlačkov zozbieraných letákov, brožúr, plagátov, originálov nafotených vyvolaných kinofilmov, skicami použitého nápisu (viď príloha č. 16) a jeho východísk, až po napokon nevyužité kresby a koláže (viď príloha č. 17), vytvorené v priebehu mojej stáže v Porte.

3. Záver

3. 1. Prínos práce pre odbor grafického dizajnu

Téma autorskej knihy na jednej strane prezentuje veľkú dávku tvorivej voľnosti, na druhej strane otázku originalnosti konkrétneho diela v obrovskej záplave všetkých ostatných. Autenticitu mu dodáva osobná skúsenosť, otvorenie autorovho sveta pre pozorovateľa. V kontexte žánru cestovných sprievodcov či cestopisov považujem za prínos svojej práce výpoveď o študijnej stáži, ktorú mnohí považujú len za chvíľkové oživenie rokov strávených na univerzite. Pre mňa táto skúsenosť vyústila do omnoho širších súvislostí, ktoré sa stali základom mojej diplomovej práce. Spoznanie novej kultúry, začlenenie sa do odlišnej spoločnosti a nachádzanie momentov, ktoré viedli k čiastočnej, alebo úplnej zmene môjho vnímania výtvarného umenia a dizajnu v kontexte súčasnej spoločnosti.

Nepokúšam sa však nikomu vnucovať svoje názory ani postoje. Mám skôr snahu úprimne, možno v niektorých momentoch až s miernym pátosom alebo klišé, prezentovať prežitú realitu z môjho osobného pohľadu. Publikácia tak síce prezentuje mnou prefiltrovaný výber miest a skutočností, ale zároveň necháva dostatočný priestor čitateľovi pre vytvorenie si vlastného úsudku.

V rámci výslednej grafickej formy sa snažím parafrázovať existujúce postupy, poukazovať na hranice knižného dizajnu a jeho súčasné možnosti v spojení tradičných i súčasných technológií. Vznikla tak autorská kniha, ktorá prezentuje určitý životný štýl, plynulou formou predstavuje jeho zložky a snaží sa inšpirovať, vizuálne zaujať alebo v neposlednom rade motivovať.

Dôsledným typografickým spracovaním som chcel poukázať na to, že i keď je kniha autorská, neznamená to, že by sa k nej pri tvorbe malo pristupovať menejcenne z hľadiska profesionálnej úpravy. Jej premyslený sadzobný systém nemusí pôsobiť stroho a nudne. Z pohľadu použitia fotografií sa nestaviam do pozície profesionálneho fotografa, ale pracujem s nimi v rámci ich začlenenia do grafickej úpravy knihy tak, aby koncepčne slúžili svojmu účelu so zachovaním autorského presahu. V doplnujúcich materiáloch je následne uplatnená istá dávka náhody pre oživenie celkovej vizuality diela.

3. 2. Zhodnotenie vlastného diela

V kontexte grafického dizajnu je dnes takmer nemožné vytvoriť niečo nové a prevratné. Podstatné je, akým spôsobom dokáže dizajnér spojiť rôzne prístupy a techniky tak, aby prezentoval svoje dielo v čo najlepšom svetle. Počas práce som si dal záležať na tom, aby každá zložka knihy dávala zmysel a mala svoje odôvodnenie pre funkčný celok so zachovaním neobmedzených akademických možností v otázkach výberu témy, experimentu v rámci jej spracovania a grafickej a obsahovej autentičnosti výstupu. Všetky nosné prvky som sa snažil udržať na rovnakej úrovni kvality spracovania, aby výsledná práca nekolísala v niektorom z jej aspektov. Či už v otázke typografie a sadzobného obrazcu, zaujímavosti obsahu a korektnosti anglických textov, úpravy fotografií, alebo doplnkových materiálov.

Negatívum súčasnej podoby knihy vidím však v aktuálne nedosiahnuteľných možnostiach prevedenia vzhľadom na potrebu určitého objemu nákladu pre využitie ofsetovej tlače, ktorá by bola pre tento druh publikácie ideálna. Zároveň sa na tomto mieste ponúka, v prípade potenciálneho publikovania vo vyššom počte kusov, otázka, ako efektívne by bolo možné spojiť technológiu ofsetu s risografom pre potlač jednotlivých častí knihy. To by však v teoretickej rovine nemalo spôsobovať väčšie problémy.

Finálne spracovanie svojej autorskej knihy tak vidím v naplnení prvotného cieľa práce, ktorý na začiatku existoval len v neuchopiteľnej abstraktnej forme. V priebehu procesu práce som našiel spôsoby pre realizáciu všetkých jej nevyhnutných zložiek a zámerne som smeroval k realizovanému záveru. Ten dokážem objektívne obhájiť a zároveň prezentovať v podobe uceleného konceptu prevedenia. V konečnom dôsledku tak vznikla publikácia, ktorá je mojím vlastným artefaktom. Zároveň však dokáže fungovať ako plnohodnotné knižné dielo, ktoré má, v prípade priaznivých okolností, potenciál budúceho uplatnenia.

3. 3. Zoznam použitých zdrojov

3. 3. 1. Knižná a periodická literatúra

1. BHASKARANOVÁ, Lakshmi. Design publikací. Praha: Slovart, 2007. ISBN 978-80-7209-993-1.
2. CELLA, Bernhard. – FINDEISEN, Leo. – BLAHA, Agnes. Köln: Walther König, 2015. ISBN 978-3863358198.
3. FIELL, Charlotte. – FIELL, Peter. Contemporary Graphic Design. Singapore: Taschen, 2007. ISBN 978-3-8365-2136-9.
4. FIELL, Charlotte. – FIELL, Peter. Graphic Design Now. Singapore: Taschen, 2005. ISBN 978-3-8228-4778-7.
5. HAUSHERR, Sven. – TRIPPEL, Nina. Cee Cee Berlin. Berlin: Gestalten, 2014. ISBN 978-3-95476-069-5.
6. HELLER, Jan. Obalový design. Bratislava: Slovart, 2009. ISBN 978-80-7391-191-1.
7. KOLESÁR, Zdeno. Kapitoly z dějin designu. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová, 2004. ISBN 80-86863-03-4.
8. KOLESÁR, Zdeno. Kapitoly z dejín grafického dizajnu. Bratislava: Slovenské centrum dizajnu, 2006. ISBN 80-968658-5-4.
9. TIMOTHY, Samara. Grafický design. Bratislava: Slovart, 2008. ISBN 978-80-7391-030-3.

3. 3. 2. Internetové zdroje

1. 38 Hours Travel Guide – Another Country [online] 2016-3---[cit. 2016-4-15].
Dostupné z WWW: <https://www.anothercountry.com/products/38-hours-guide>
2. About BC Falster Grotesk font family _ Briefcase Type Foundry [online] 2014---[cit. 2016-4-17].
Dostupné z WWW: <https://www.briefcasetype.com/fonts/bc-falster-grotesk/about>
3. Cestopis - Wikipédia [online] 2013-3---[cit. 2016-4-15].
Dostupné z WWW: <https://sk.wikipedia.org/wiki/Cestopis>
4. Guide book - Wikipedia, the free encyclopedia [online] 2015-7---[cit. 2016-4-20].
Dostupné z WWW: https://en.wikipedia.org/wiki/Guide_book
5. Monocle (media company) - Wikipedia, the free encyclopedia [online] 2016-3---[cit. 2016-4-20].
Dostupné z WWW: [https://en.wikipedia.org/wiki/Monocle_\(media_company\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Monocle_(media_company))
6. Risograf - Wikipédia [online] 2013-3---[cit. 2016-4-20].
Dostupné z WWW: <https://sk.wikipedia.org/wiki/Risograf>
7. Superior Type [online] 2015---[cit. 2016-4-17].
Dostupné z WWW: <http://beta.superiortype.com/fonts/kunda-book/>

3. 4. Resumé

As a topic of my master thesis I have chosen to create an author's book. Based on my experience from studies in the city of Porto and travelling a little bit around the whole Portugal, I used my personal approach to produce a retrospective visual diary. I am showing my favourite places, circumstances of Portuguese culture and how it affected me in the ways of my artistic practise or also my general opinions on society. The whole book represents my own artifact, but it can also work as a kind of an alternative touristic guide, small archive of current Portuguese visual culture, or just as a simple inspiration for anyone that is looking for it.

Throughout the book I applied various kinds of images and pictures - analog photographs, snapshots that I took on my smartphone or scans of collected leaflets, brochures or posters from different cities in Portugal. For the cover of the book and additional materials such as poster or small book of postcards I used the printing technology of Risograph machine with usage of two selected colours - black and gold. That connects all the parts of my work into compatible visual identity of the project. The small book of postcards is also binded in a way that it is possible to easily tear out each postcard as they are perforated. In addition, the poster can be efficiently used as a wrapping paper for the book.

In conclusion, I created a functioning author's book, used different kinds of approach in terms of graphic design, its technology or the whole concept itself. There is always a room for improvement, but in the end I'm quite satisfied with the final visuals of my work. I was able to apply authentic personal approach and use it to design a full-featured publication with intention to be able to officially publish it in a distant future.

3. 5. Zoznam príloh

Príloha č. 1 – edícia sprievodcov 38 Hours

Príloha č. 2 – Pražský polaroidový sprievodca Spud.

Príloha č. 3 – edícia sprievodcov Wallpaper

Príloha č. 4 – edícia sprievodcov Monocle

Príloha č. 5 – publikácia Cee Cee Berlin

Príloha č. 6 – publikácia Off the Road

Príloha č. 7 – publikácia NO-ISBN

Príloha č. 8 – plagáty z ulíc Porta

Príloha č. 9 – sadzobný obrazec

Príloha č. 10 – písmo Kunda Book

Príloha č. 11 – písmo BC Falster Grotesk

Príloha č. 12 – autorská kniha

Príloha č. 13 – plagát

Príloha č. 14 – baliaci papier

Príloha č. 15 – pohľadnicová knižka

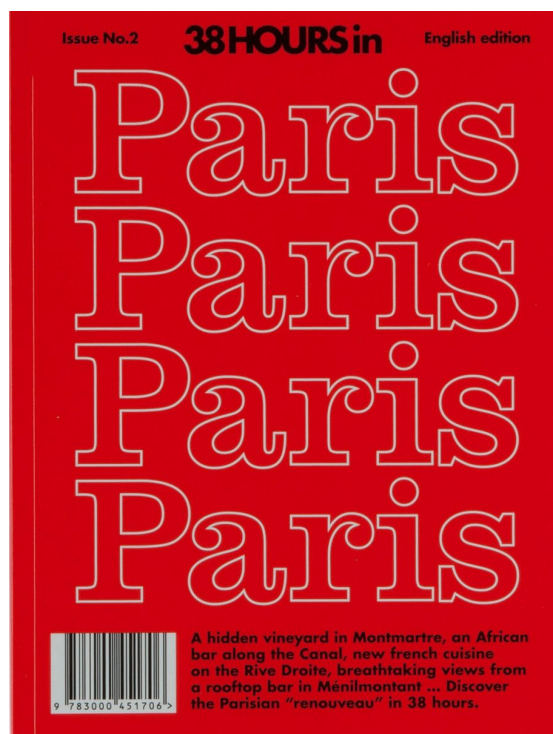
Príloha č. 16 – skice hlavného nápisu

Príloha č. 17 – kresby a koláže

4. Prílohy

Príloha č. 1 - edícia sprievodcov 38 Hours

foto: <https://www.anothercountry.com/products/38-hours-guide>

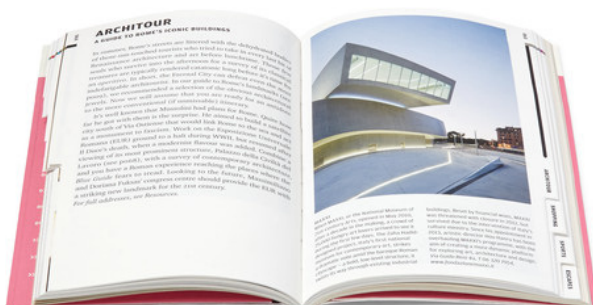
Príloha č. 2 – Pražský polaroidový sprievodca Spud.

foto: <http://spud.cz/>

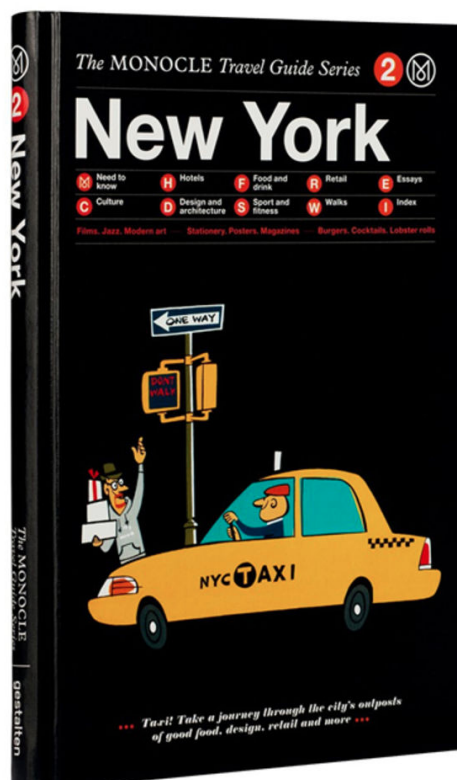
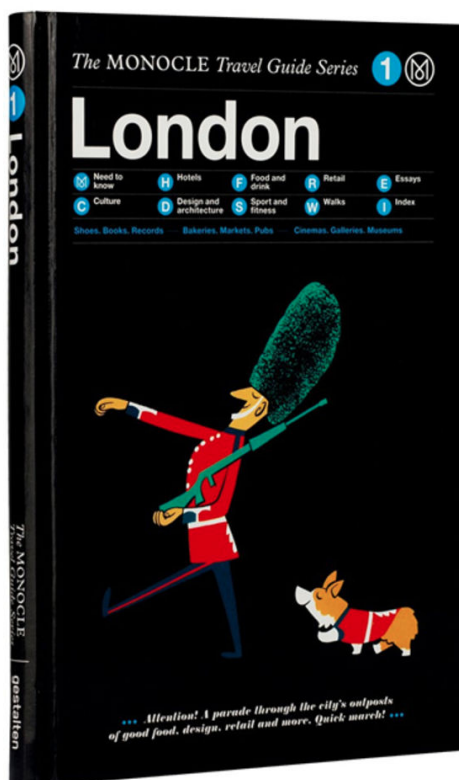
Príloha č. 3 – edícia sprievodcov Wallpaper

foto: <http://www.mrporter.com/en-gb/mens/phaidon/set-of-10-paperback-wallpaper-city-guides/674080?ppv=2>

Príloha č. 4 – edícia sprievodcov Monocle

foto: <http://www.acquiremag.com/lifestyle/monocle-travel-guides>

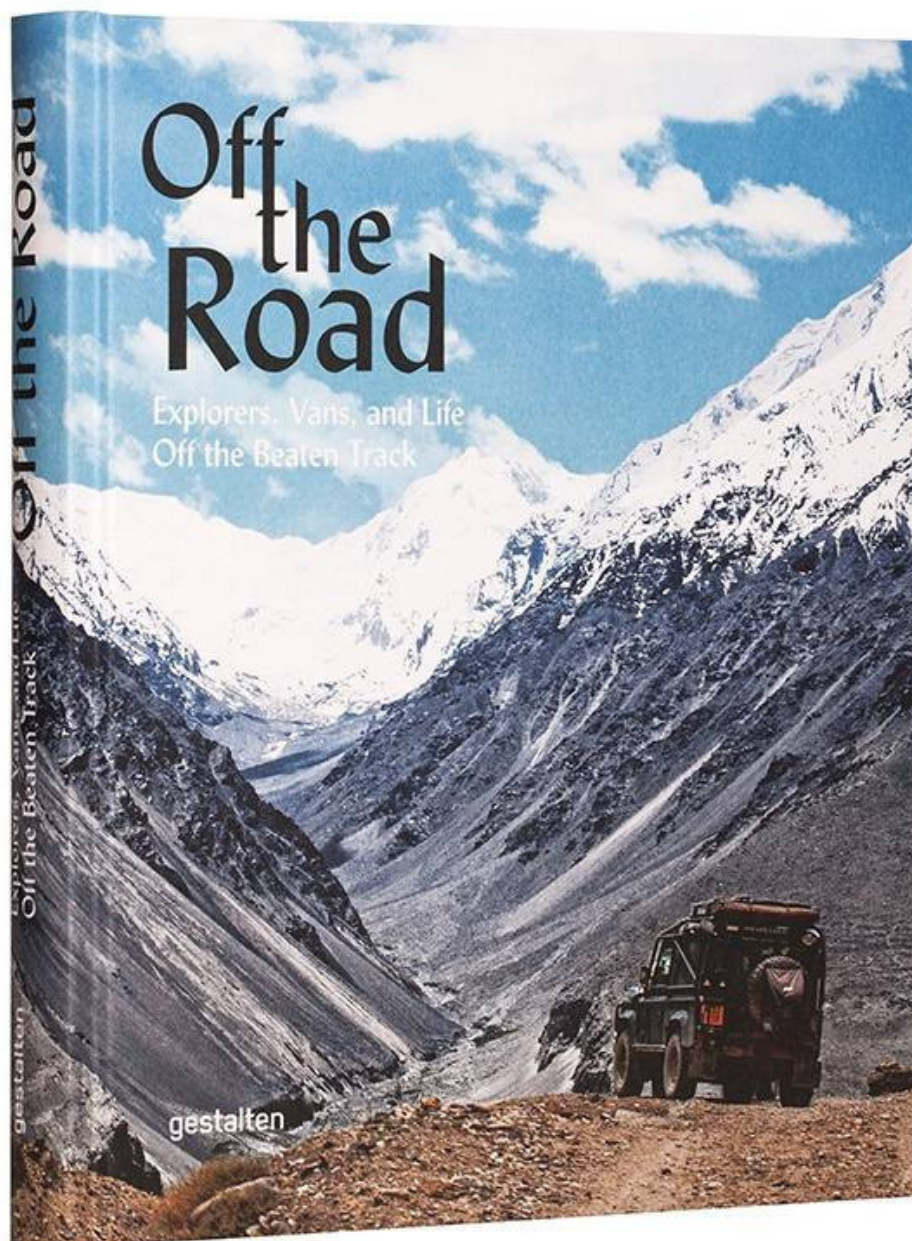
Príloha č. 5 – publikácia Cee Cee Berlin

foto: <http://www.oe-magazine.de/stories/cee-cee-berlin-book/>

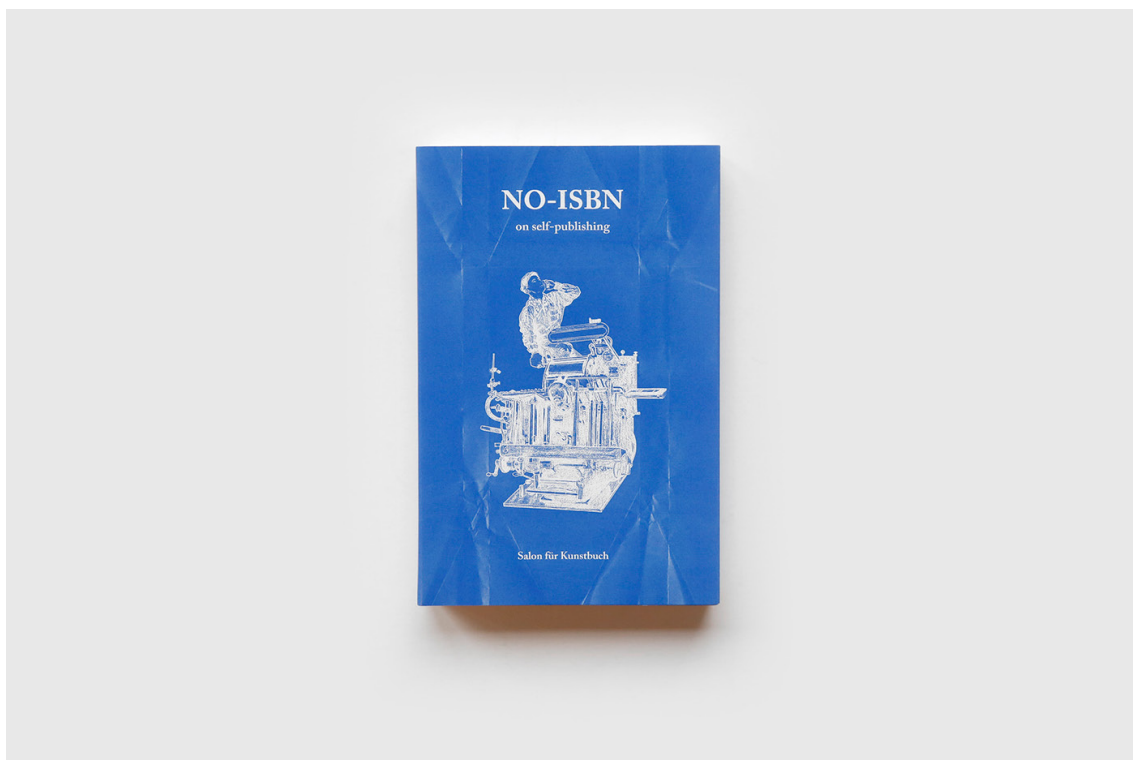
Príloha č. 6 – publikácia Off the Road

foto: <http://havensurf.com/products/off-the-road-explorers-vans-and-life-off-the-beaten-track>

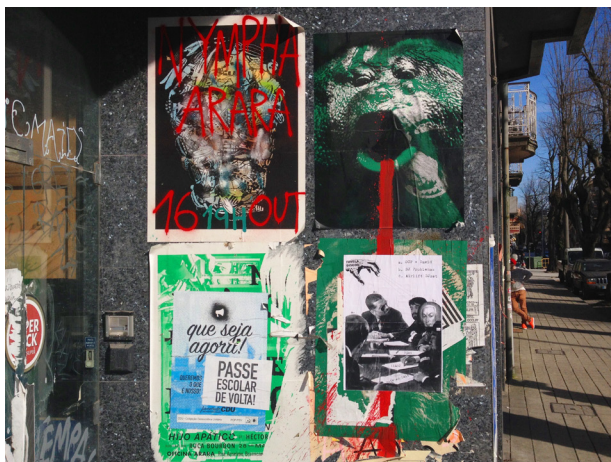

Príloha č. 7 – publikácia NO-ISBN

foto: <http://www.tipitin.com/shop/no-isbn-on-self-publishing-by-agnes-blaha-bernhard-cella-leo-findeisen-eds>

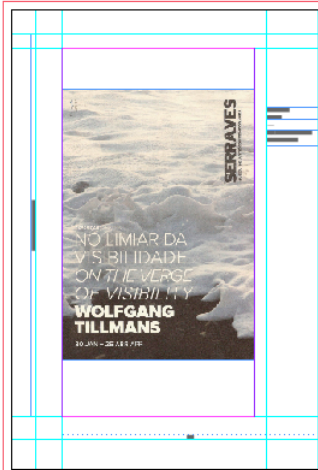

Príloha č. 8 – plagáty z ulíc Porta

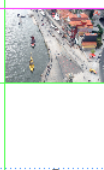

Príloha č. 9 – sadzobný obrazec

foto: vlastné

	<p>One of the most significant things that can be noticed in Porto is its architecture. Since it's not the biggest city (approximately 250 000 inhabitants), all the places are really close to each other and all the industrial zones are basically outside of Porto in its nearby areas. This leaves Porto with all the old beautiful typical houses covered in tiles, in Portuguese called 'azulejos' with thousands of different motifs from geometric ones to huge assembled illustrations.</p>
---	--

	<p>Another one is Setraves, a contemporary art gallery with a huge beautiful garden next to it. It's a little bit further away from the centre, but it's totally worth it to go there, as the exhibitions are always exceptional. I went there almost at the end of my stay for the opening of 'On the Verge of Visibility', featuring photographs by Wolfgang Tillmans which captured the natural phenomenon of light when day meets night, cloud meets sky and sky meets earth. It perfectly captured the feeling of my whole stay in Porto.</p>
--	---

<p>Porto's nightlife is the typical Portuguese style. When it's not raining everyone drinks outside and then goes to a club, usually after midnight or even later. Typically on Fridays and Saturdays the main drinking areas such as Príncipe, Adriça and Galetas de Paris are just crowded with people like it was some big outdoor festival happening. It was funny when in the beginning of my stay we went for a beer at 10pm and the place was totally empty because everyone was still having dinner or just chilling before going out.</p> 	 <p>This only exception from the end of the week parties are Mondays in Ribeira, the area nearby the river with a nice view to Dom Luis I Bridge and Vila Nova de Gata. Here one can see people sitting on the stone benches having a drink, enjoying a different face of Ribeira which is typically one of the most touristic places throughout the day.</p>
--	---

Príloha č. 10 – písmo Kunda Book

foto: <http://beta.superiortype.com/fonts/kunda-book/>

A B C D E F

G H I J K L

M N O P Q

R S T U V

W X Y Z

a b c d e f g

h i j k l m n

o p q r s t u

v w x y z

Príloha č. 11 – písmo BC Falster Grotesk

foto: <https://www.briefcasetype.com/fonts/bc-falster-grotesk>

A B C D E
F G H I J K
L M N O P
Q R S T U
V W X Y Z
a b c d e f
g h i j k l m
n o p q r s
t u v w x y z

Príloha č. 12 – autorská kniha: obálka

foto: vlastné

Príloha č. 12 – autorská kniha: obsah

foto: vlastné

Príloha č. 13 - plagát

foto: vlastné

Príloha č. 14 - baliaci papier

foto: vlastné

Príloha č. 15 - pohľadnicová knižka

foto: vlastné

Príloha č. 16 - skice hlavného nápisu

foto: vlastné

DESCULPE
NÃO FALO
PORTUGUÊS

DESCULPE
NÃO FALO
PORTUGUÊS

DESCULPE
NÃO FALO
PORTUGUÊS

NÃO
FALO
PORTUGUÊS

NÃO
FALO
PORTU-
GUÊS

DESCULPA
NÃO FALO
PORTUGUESE

Príloha č. 17 - kresby a koláže

foto: vlastné

